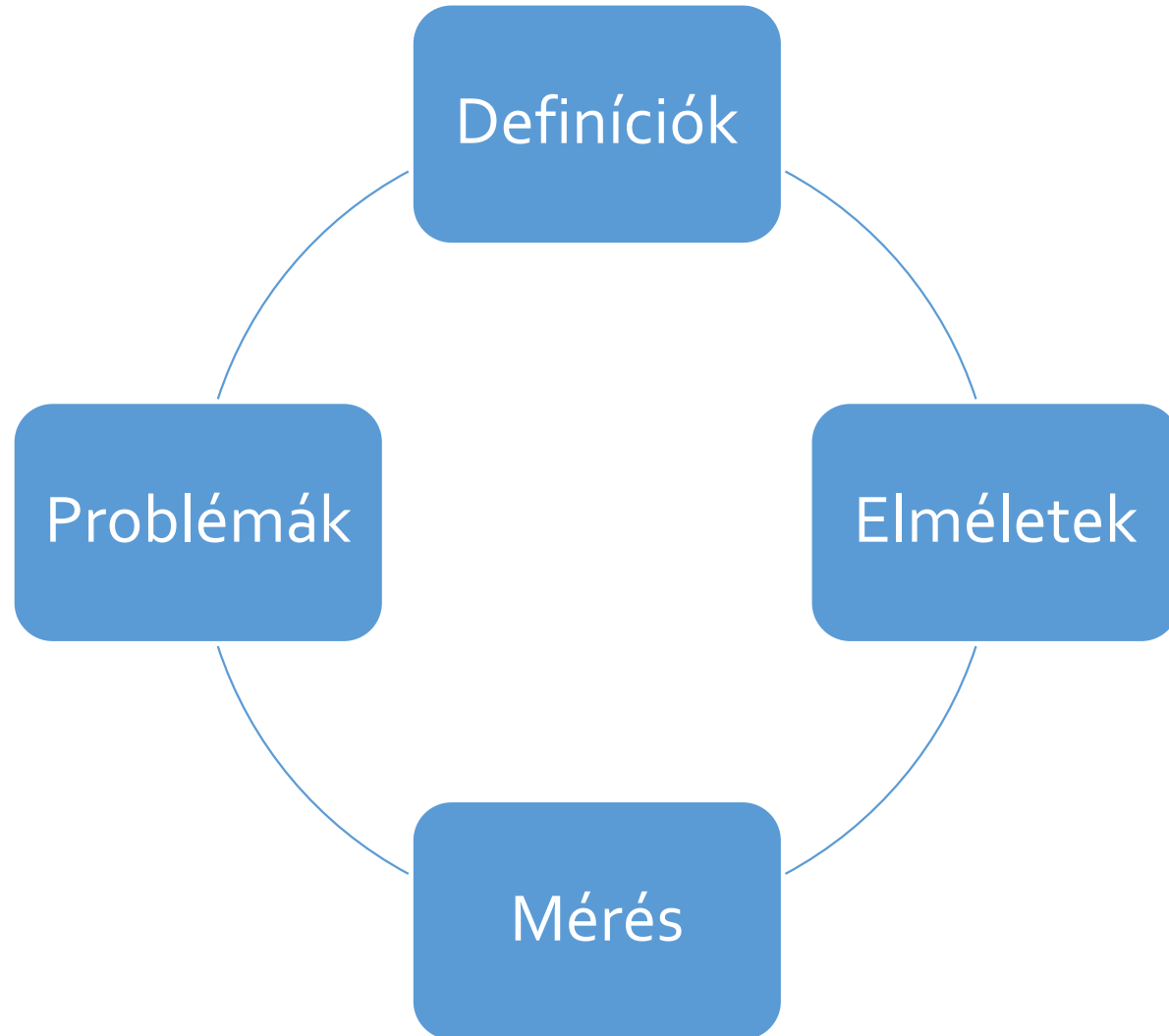


VERSENYKÉPESSÉG MÉRÉSI MÓDSZEREK ÉS AZOK GAZDASÁGSTATISZTIKAI VONATKOZÁSAI A MEZŐGAZDASÁGBAN

Dr. Jámbor Attila – Dr. Mizik Tamás
Budapesti Corvinus Egyetem

2017.09.27.

Előadás felépítése



Bevezetés

- Közgazdaságtan egyik leggyakrabban használt fogalma
- Egy általános google keresés 31 millió találatot ad a versenyképességre (magyar 250e)
- Alapja a latin *competer* szó, eredete a 18. századi kereskedelem-elméletekhez köthető
- Nincs egységesen elfogadott definíciója
- Fogalmi kavalkád körülötte
- Mikro és makro szinten szokás értelmezni
 - Egyes nézetek szerint van mezo-szint is

Mikro szintű definíciók

„Vállalatok azon képessége, hogy profit reményében folyamatosan olyan termékeket termeljenek, amelyek a szabadpiac igényeinek mind ár, mind minőség szempontjából megfelelnek (Domazet, 2012, 294. oldal)

„Vállalatok azon képessége, hogy a konkurenciával ellentétben az ő termékeiket/szolgáltatásaikat vásárolják meg” (Wijnands és társai, 2008, 3. oldal)

„Egy nemzet iparágainak vagy vállalatainak azon képessége, hogy hazai vagy külföldi versenytársaikon a szabadkereskedelem feltételei mellett felülkerekedjenek” (Kim és Marion, 1995, 5. oldal)

Makro szintű definíciók

„Egy nemzetgazdaság versenyképessége a nemzetgazdaság azon képességét jelenti, hogy a nemzetközi kereskedelem támasztotta követelményeknek megfelelően úgy képes létrehozni, termelni, elosztani és/vagy szolgáltatni termékeket, hogy közben saját termelési tényezőinek hozadéka növekszik” (Chikán, 2002, 18. oldal)

„Olyan közgazdasági elmélet, amely elemzi azon tényeket és politikákat, amelyek alakítják egy nemzet azon képességét, hogy létrehozzon és fenntartsion egy olyan környezetet, amely a vállalatai számára nagyobb hozzáadott értéket, a polgárai számára pedig nagyobb jólétet biztosít” (IMD, 2015, 8. oldal)

„Intézmények, politikák és tényezők összessége, amely meghatározza egy nemzet termelékenységét” (WEF, 2015, 4. oldal)

A versenyképesség mikro szintű elméletei

- **Piacszerkezetek elmélete**
 - Kiindulási alapja a vállalatok és az iparágak kapcsolata
 - Versenyképesség iparági meghatározó tényezőit kutatja
 - Méretgazdaságosság, koncentráció, belépési korlátok, stb.
 - Előnyök a vállalaton kívülről származnak
 - Elméleti dilemma, hogy a vállalat befolyásolja-e az iparágat
- **Erőforrás alapú elmélet**
 - Vállalatok erőforrásaik és képességeik alapján versenyeznek
 - Előnyök a vállalaton belül rejlenek
 - Alapjuk lehet tudás, szervezeti felépítés, egyedi erőforrás, stb.

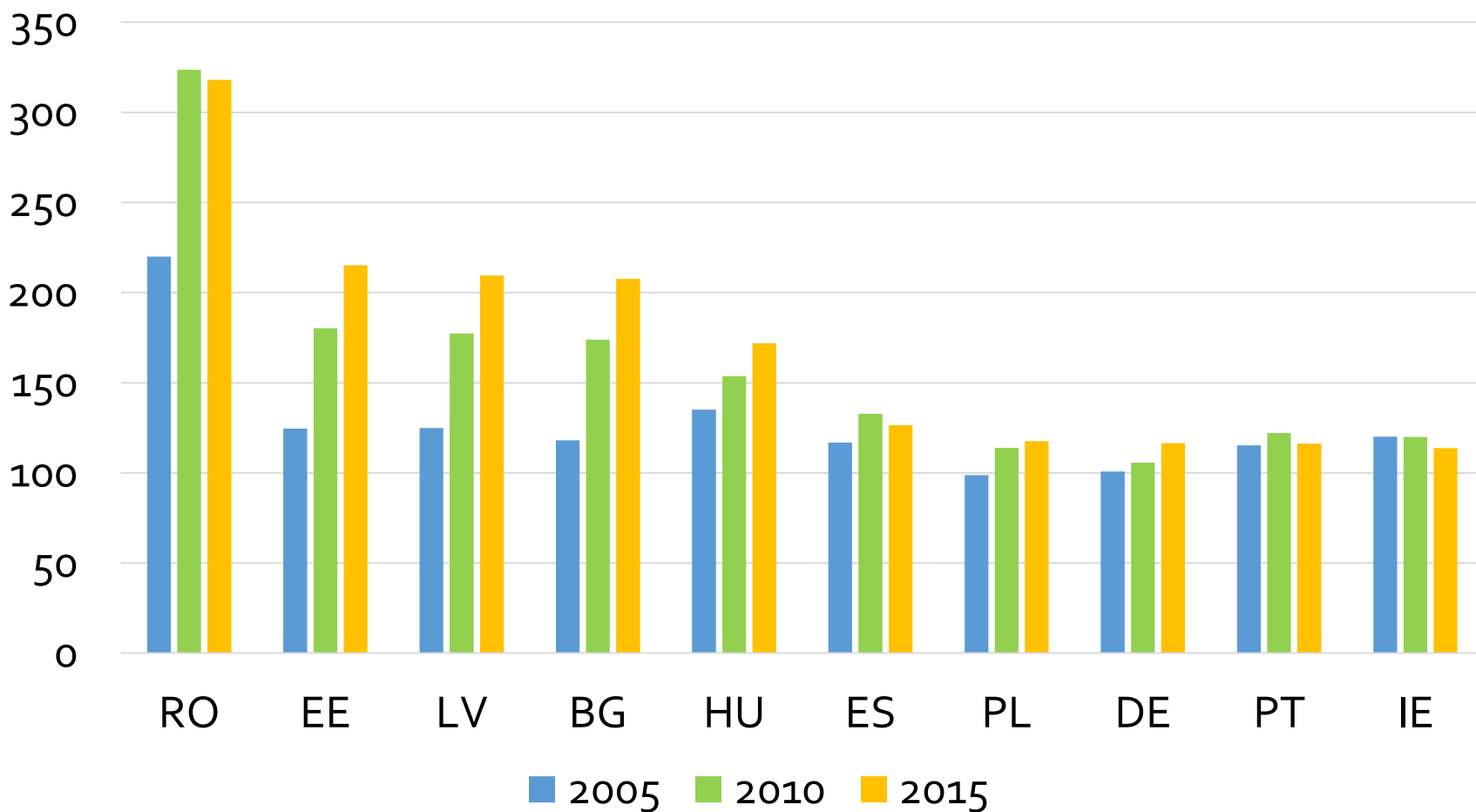
A versenyképesség makro szintű elméletei

- Nemzetközi kereskedelem elméletekből fejlődik ki
- Abszolút előnyök (Adam Smith) és komparatív előnyök (David Ricardo) az elméleti alap
- Számos neoklasszikus és új növekedési modell mint kiegészítés
- Komparatív előnyök elméletének kritikái
 - Új kereskedelem elméletek
 - Hong Kong típusú országok teljesítményei
- Komparatív előny mellett megjelenik a kompetitív előny
 - Elméleti alap: komparatív mikro-szintű adottságokban rejlik, kompetitív viszont makro-szint miatt lesz

A versenyképesség mikro szintű mérési lehetőségei

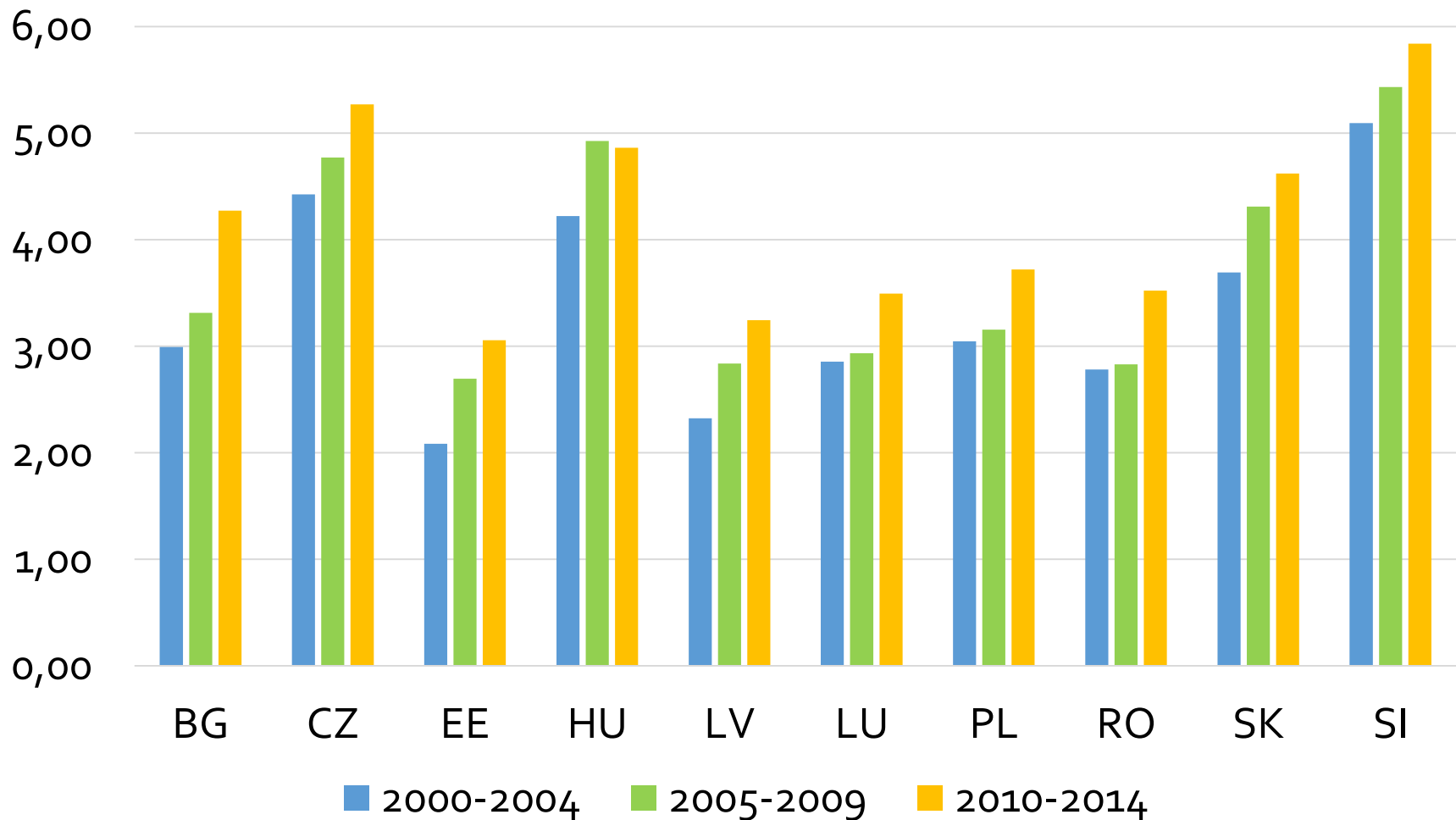
- Hagyományos pénzügyi mutatók
 - ROA, ROE, EBITDA
- Költség alapú versenyképesség
 - DRC, ULC
- Jövedelem alapú versenyképesség
- Termelékenység/hatékonyság alapú versenyképesség
 - Hozamok, TFP

A fajlagos munkaerőköltségek változása az EU-ban (2000=100)



Forrás: Saját szerkesztés Eurostat (2016) adatok alapján

Gabonahozamok alakulása az új tagországokban, 2000-2014 (tonna/ha)

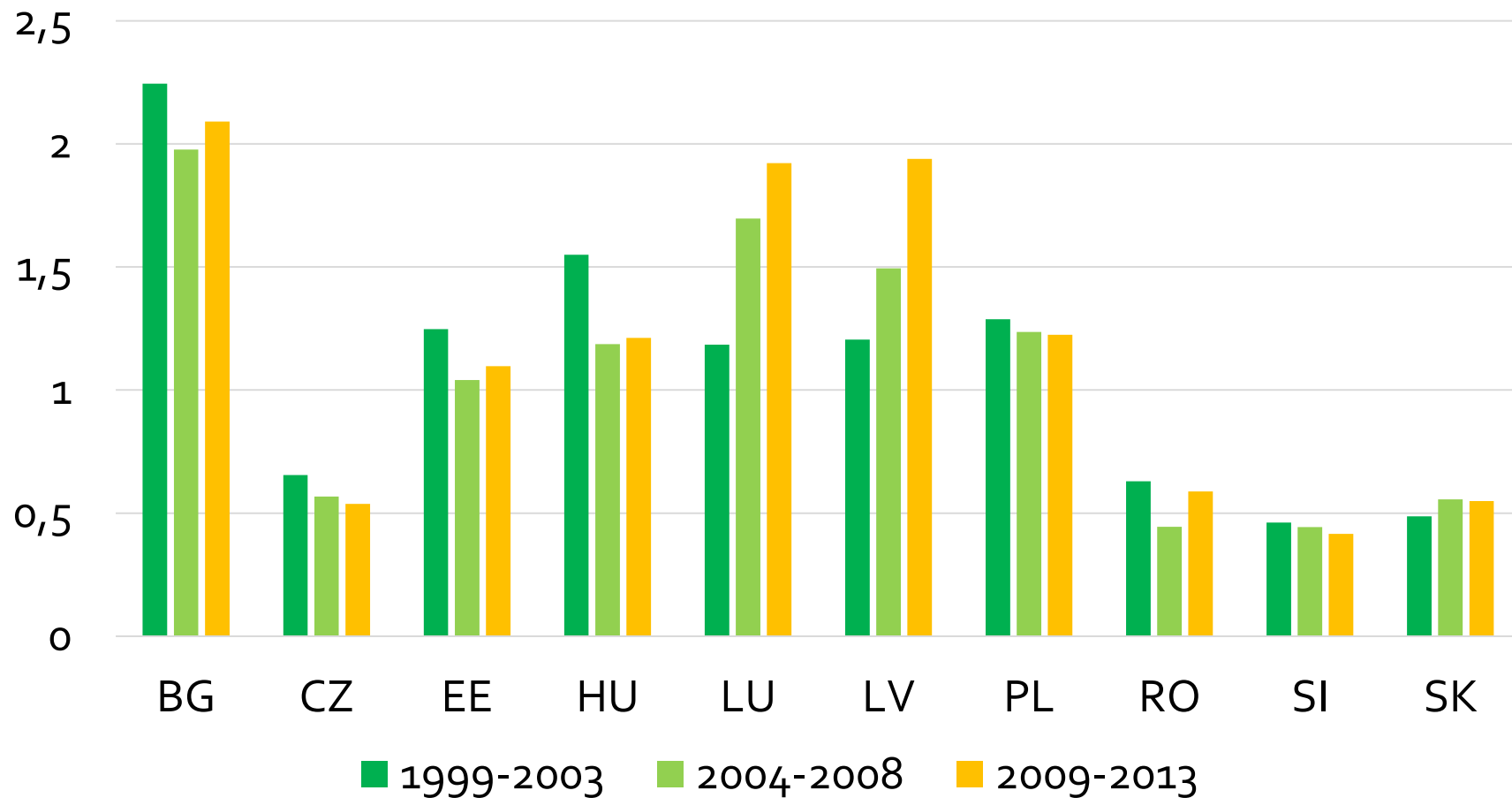


Forrás: Saját szerkesztés FAO (2016) adatok alapján

A versenyképesség makro szintű mérési lehetőségei

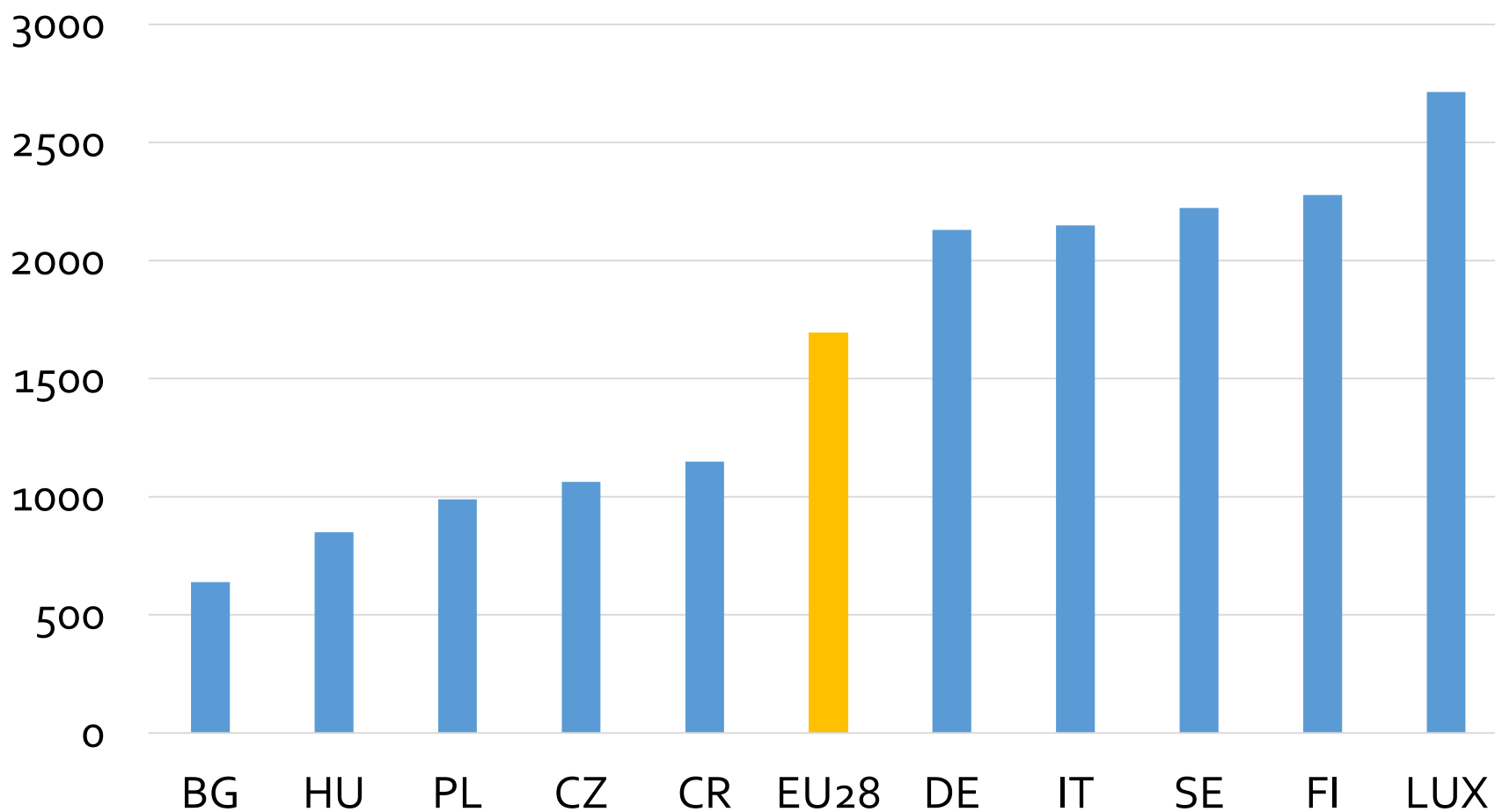
- Kereskedelem alapú versenyképesség
 - Export, import, egyenleg, kereskedelem-koncentráció
 - Balassa-indexek
 - Konstans piaci részesedés modell
- Ár alapú versenyképesség
 - Termelői, fogyasztói, stb. árak
 - RER, REER, NEER

Az új tagországok Balassa indexei a nemzetközi agrárkereskedelemben országok szerint, 1999-2013 között



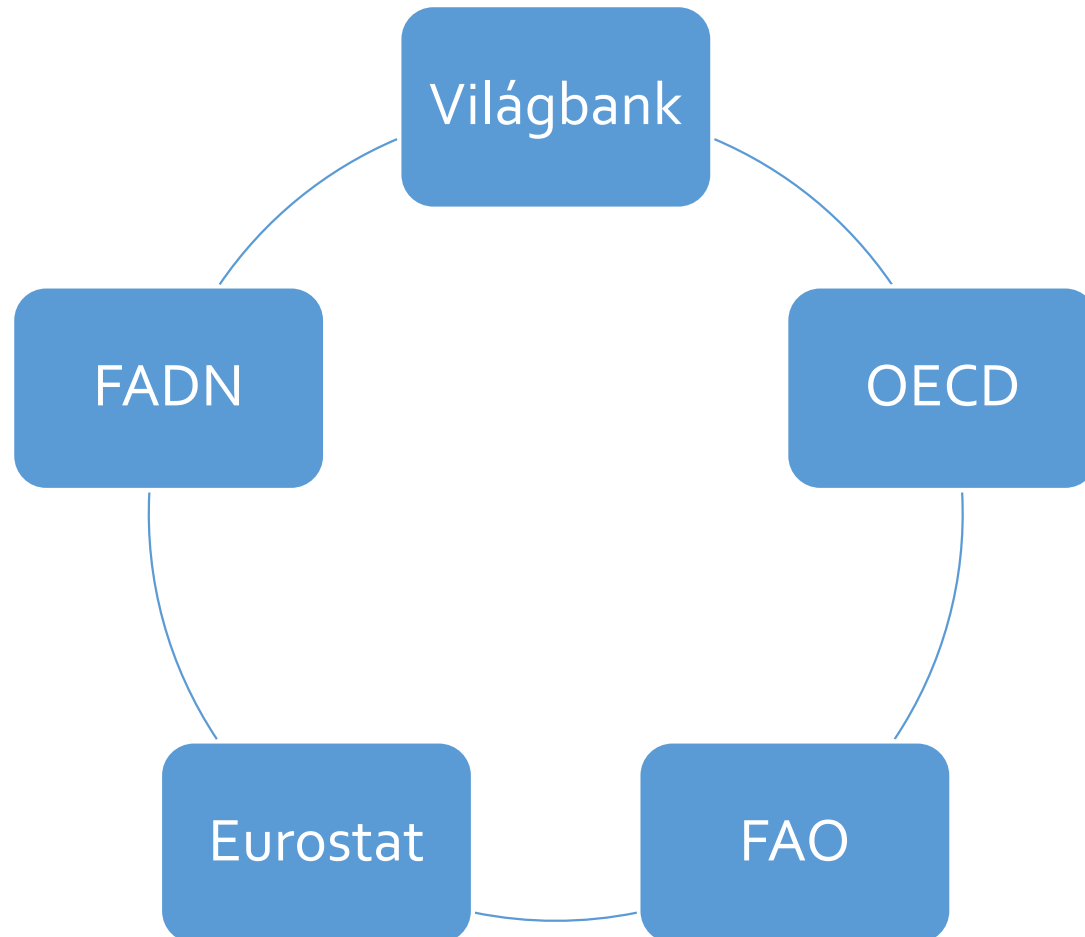
Forrás: Saját szerkesztés Világbank (2015) adatok alapján

A háztartások ételmezszerre fordított átlagos havi kiadásai az EU-ban 2014-ben (euró)

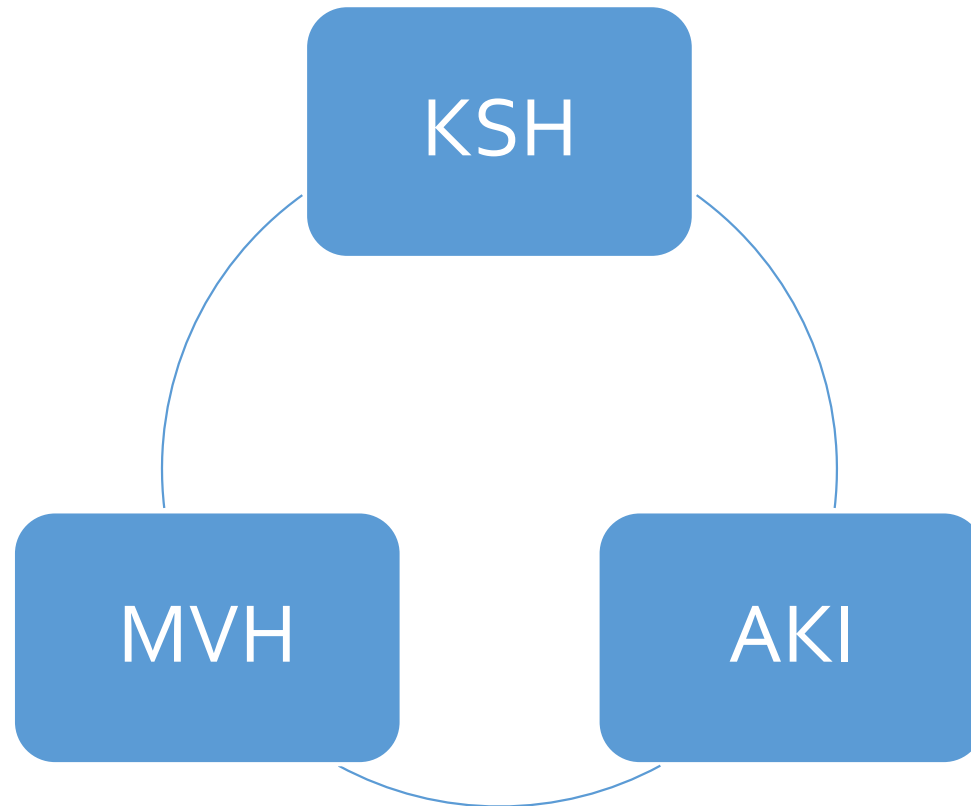


Forrás: Saját szerkesztés Eurostat (2016) adatok alapján

Főbb nemzetközi adatbázisok mezőgazdasági adatokkal



Főbb hazai adatbázisok mezőgazdasági adatokkal



A versenyképesség mérésének gazdaságstatisztikai problémái az agrár-szektorban

- Adat-problémák
 - Pontatlan vagy hiányos adatok
 - Adatbázisok nem átjárhatók
 - Aggregálás hibái
- Definíciós eltérések
 - Eltérő definíciók azonos fogalmakra
- Módszerek korlátai
 - Módszertanok közötti átjárás minimális
 - Eltérő eredmények hasonló problémára
- Elmélet és a valóság viszonya

Összegzés

- Nincs egységes definíció
 - Mikro (vállalat) és makro (ország) szintű értelmezések
- Elméletek más alapról indulnak
 - Mikro: piacszerkezet és erőforrás alapú
 - Makro: kereskedelem alapú
- Mérési módszerek is mikro-makro dimenzió mentén változnak
 - Mikro: hagyományos, költség, jövedelem, termelékenység
 - Makro: kereskedelem és ár
- Adatbázisok és módszerek korlátaival tisztában kell lenni

Felhasznált irodalmak jegyzéke

- Chikán Attila (2002): Vállalati versenyképesség a globalizálódó magyar gazdaságban; Akadémia Kiadó, Budapest
- Domazet, T. (2012): Regional cooperation striving for competitiveness and finance. *Ekonomika preduzeća*, 60(5-6): 290-300.
- IMD (2015): The World Competitiveness Yearbook, Lausanne, Switzerland.
- Kim, D., & Marion, B. W. (1995): Domestic market structure and performance in global markets: theory and empirical evidence from US food manufacturing industries. Madison: University of Wisconsin-Madison.
- Porter, M. E. (1998): The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press.
- Porter, M. E. (2004): Competitive Advantage: creating and sustaining superior performance. New York: Free Press.
- Wijnands, J. H. M., Bremmers, H. J., Van Der Meulen, B. M. J., & Poppe, K. J. (2008): An economic and legal assessment of the EU food industry's competitiveness. *Agribusiness*, 24(4): 417-439.
- World Economic Forum (2015): The Global Competitiveness Report 2014-2015. Geneva, Switzerland.

**KÖSZÖNJÜK A
FIGYELMET!**
